

PSIHOLOGIJA TJELESNOG VJEŽBANJA I SPORTA

PSIHOLOŠKI TESTOVI

STUDIJSKI PROGRAM SPORTSKI NOVINARI I TRENERI

Psihološko testiranje jedan je od najrasprostranjenijih metoda skupljanja podataka o psihološkim osobinama čovjeka. Sam instrument (mjerni postupak) za ustanovljavanje prisustva tih osobina naziva se psihološkim testom. Test se najčešće definise kao „standardizovani postupak pomoću kojeg se izaziva određena aktivnost, a onda se učinak te aktivnosti meri i vrijednuje tako da se individualni rezultat uporedi s rezultatima koji su dobiveni kod drugih individua u jednakoj situaciji”

Dva su glavna razloga popularnosti psiholoških testova. Prvi je u tome što danas imamo veliku raznovrsnost mjernih instrumenata za ispitivanje brojnih psiholoških varijabli (promjenljivih): sposobnosti, emocionalnih stanja, motiva ličnosti itd.

Drugi razlog popularnosti psiholoških testova je u jednostavnosti s kojom je pomoću njih moguće prikupiti veliku količinu podataka. Najveći broj ovih testova dopušta istraživaču da na jednom mjestu u relativno kratkom vremenu dobije podatke o velikom broju ispitanika.

Djelovi testa i vrste testova

Elementi od kojih se sastoji svaki test, kao podsticaj na aktivnost, nazivamo stavkama (česticama). Zavisno o kojoj vrsti podsticaja se radi koriste se posebni termini. Na primer, u testovima za merenje mentalnih, psihomotornih i drugih sposobnosti stavke nazivamo zadacima, dok ih u skalama za ispitivanje stavova nazivamo tvrdnjama.

Najčešće se psihološki testovi sastoje od dve skupine stavki:

1) stavke koje kao primjeri služe za vježbanje, kojima se ispitanici upućuju da shvate kako će rješavati zadatke u testu i kad mogu da pitaju ono što im nije jasno i 2) stavke koje služe da podstaknu odgovor koji se ocjenjuje.

Prema tome u kom stepenu su jasne stavke koje izazivaju aktivnost (odgovore), govorimo o strukturiranim i nestrukturiranim testovima.

Kod strukturiranih testova, ispitaniku je jasno šta se stavkama traži (jasni su mu zadaci u testovima mentalnih aktivnosti, razumije pitanja u upitniku...).

Kod nestrukturiranih testova stavke su pojmovno nejasne i perceptivno neodređene. Nejasni sadržaji stavki ispitanika navode da putem odgovora ispolji („projektuje“) svoje neispunjene i potisnute potrebe, skrivene akcije orijentacije itd. U prvom slučaju, kod strukturiranih testova, najčešće postoje jasni kriterijumi za ocjenjivanje i bodovanje odgovora, što sprečava subjektivnost u ocjenjivanju ispitanika (objektivni testovi). U drugom slučaju, kod nestrukturiranih testova, neizbježna je pristrasnost onoga koji ocjenjuje značenja što ih ispitanik pridaje stavkama (subjektivni testovi).

Prema tome, kako ispitanik odgovara na zadatke, govorimo o testovima s predloženim i o testovima sa slobodnim odgovorima. Kod prvih, ispitanik od predloženih odgovora označava (bira) jedan ili više odgovora: kao tačna rešenja zadataka u testu inteligencije, kao opis ponašanja koje ukazuje na prisustvo indikatora anksioznosti u određenom inventaru ličnosti, kao pozitivnu ili negativnu mentalnu usmjerenost prema određenoj pojavi u upitniku za ispitivanje stavova itd. Kod drugog tipa testova, ispitanik samostalno (slobodno) smišlja odgovore na postavljena pitanja.

Podjela na testove postignuća i testove tipične aktivnosti počiva na kriterijumu prirode aktivnosti u toku rješavanja zadatka u testu.

Ako ispitanik koji želi postići što bolji uspeh na testu mora uložiti maksimalan napor (aktivnost), tada govorimo o testovima postignuća (učinka, maksimalne aktivnosti).

U testovima tipične aktivnosti ispitaniku u određenim uslovima stavkama se predočavaju konkretni događaji i doživljaji, a od njega se očekuje da navede kako se tada obično ponaša, šta najčešće misli, osjeća i radi.

Za našu primjenu ukazaćemo na **tri grupe**
koje razlikujemo s obzirom na predmet
mjerjenja:
testovi sposobnosti,
testovi ličnosti,
testovi znanja.

1. Testovi sposobnosti po pravilu su testovi postignuća kod kojih se odgovori ocenjuju kao konačan produkt aktivnosti koju izaziva dati zadatak.

Tri su osnovne grupe ovih testova:

- 1) testovi senzornih sposobnosti,**
- 2) testovi psihomotornih sposobnosti i**
- 3) testovi intelektualnih sposobnosti.**

Različite senzorne osobine (osobine čula vida, sluha, dodira...) i različite psihomotorne osobine (spretnost ruku, brzina reakcije, izdržljivost, okulomotorna koordinacija...) najčešće se ispituju uz pomoć raznovrsnih aparata. Danas je sve više riječ o aparatima koji se priključuju na kompjutere.

Testovi intelektualnih (mentalnih, kognitivnih) sposobnosti najčešće su tipa „papier-olovka“. Među testovima izvođenja kojima se mjere intelektualne sposobnosti najpopularniji su testovi mehaničkih sposobnosti (tzv. tehničke inteligencije), a mjere, prije svega, sposobnost shvatanja mehaničkih principa i rješavanja praktično-tehničkih problema.

2. Testovima ličnosti ispituju se one emocionalne i motivacione osobine koje predstavljaju crte ličnosti u užem smislu (samopouzdanje, anksioznost, komunikativnost, ekstravertnost...). Ispituju se pomoću testova „papier-olovka“ ili se njihovo manifestovanje promatra u svakodnevnim prilikama. U odnosu na sposobnosti i znanja, kod ovih osobina i manje je određeno šta se mjeri i više su promjenljive. Otuda ovi testovi i daju manje tačne i dosljedne rezultate. Većina ovih testova ima nedostatak u tome što ispitanik nije dovoljno u mogućnosti da kontroliše svoje odgovore, pogotovo kad hoće da ostavi dobar utisak o sebi.

3. Testovi znanja u odnosu na ostale oblike ispitivanja znanja omogućuju objektivnije merenje i ocenjivanje znanja. Sadržaji koji ulaze u sastav testova određuju se slučajno i sistematski iz svih dijelova posmatranog gradiva; testovi sadrže različite oblike zadataka (prepoznavanje, reprodukcije, rješavanja problema...);

Kad se uporede sa ostalim vidovima ispitivanja znanja, glavne prednosti testova znanja su objektivnost i ekonomičnost. Objektivnost, u tom smislu što je veoma bitno smanjena pristrasnost ocjenjivača, a ekonomičnost, najprije, utoliko što je za relativno kratko vreme moguće potpuni-je ispitati veliki broj ispitanika i zatim tako što je uz korišćenje listova za odgovore i šablona za ispitivanje moguće brzo ocijeniti učinak ispitanika

Nedostatak testova znanja je, pre svega, u tome što se na sadašnjem stepenu njihove razvijenosti pomoću njih mogu valjano ispitivati samo znanja nižeg nivoa (statički činjenični podaci). Tek uz veliki trud i umješnost njihovih konstruktora ovi testovi mogu imati zadovoljavajuće metrijske karakteristike (valjanost, pouzdanost, objektivnost, osjetljivost...) da bismo pomoću njih mogli vjerodostojno ispitati i ocijeniti znanja višeg nivoa, prije svega, kada se rješavaju problemi primjenjujući znanja.

HVALA NA PAŽNJI !